

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра історії України та археології

СИЛАБУС

нормативного освітнього компонента

**УКРАЇНА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ІСТОРИЧНОМУ ТА
КУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТАХ**

підготовки бакалавра
галузі знань 07 Управління та адміністрування
спеціальності 076 Підприємництво та торгівля
освітньо-професійна програма Підприємництво, торгівля та
біржова діяльність

Луцьк – 2024

Силабус нормативного освітнього компонента УКРАЇНА В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ІСТОРИЧНОМУ ТА КУЛЬТУРНОМУ КОНТЕКСТАХ підготовки бакалавра галузі знань 07 Управління та адміністрування, спеціальності 076 Підприємництво та торгівля за освітньо-професійною програмою Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Розробниця : Шваб Л.П., доцент кафедри історії України та археології, кандидат історичних наук

Погоджено:



Гарант освітньо-професійної програми

Світлана БОРТНІК

Силабус нормативного освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри історії України та археології. Протокол № 2 від 17 вересня 2024 року.



Завідувач кафедри

Володимир БАРАН

I. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна форма навчання	07 Управління та адміністрування 076 Підприємництво та торгівля Підприємництво, торгівля та біржова діяльність Перший (Бакалаврський)	Нормативний
Кількість годин/кредитів ECTS 90/3		Рік навчання 1
		Семестр 2-ий
		Лекції 28 год.
		Практичні (семінарські) 24 год. Лабораторні 0 год. Індивідуальні 0 год.
		Самостійна робота 32 год.
		Консультації 6 год.
ІНДЗ: немає		Форма контролю залік
Мова навчання	Українська	

II. Інформація про викладача

Шваб Лариса Петрівна

Кандидатка історичних наук

Доцентка кафедри історії України та археології

Контактна інформація : shvab.larisa@vnu.edu.ua

Посилання на розклад : <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi?n=700>

III. Опис нормативного освітнього компонента

1. Анотація

Нормативний освітній компонент Україна в європейському історичному та культурному контекстах покликаний сформувати у здобувачів освіти системне уявлення про історію та культуру України у нерозривному зв'язку з європейським історично-культурним простором; засвоїти та переосмислити перебіг політичних, соціально-економічних та культурних процесів в Україні у європейському контексті; сприяти усвідомленню необхідності утвердження незалежної України та входження її як рівноправного партнера до Європейського Союзу.

2. Пререквізити і постреквізити освітнього компонента

Освітній компонент Україна в європейському історичному та культурному контекстах розпочинає цикл теоретичної фахової підготовки здобувачів освіти і зорієнтований на формування системних знань і розуміння української історії та культури, як невід'ємної складової європейської культурної традиції. Засвоєння даного компонента ґрунтується на початкових базових компетентностях з історії України та всесвітньої історії, здобутих на рівнях загальної середньої та неповної вищої освіти.

Освітній компонент Україна в європейському історичному та культурному контекстах пов'язаний міжпредметними зв'язками і слугує теоретичною основою для нормативних освітніх компонентів Правові основи громадянського суспільства, Філософія.

3. Мета і завдання освітнього компонента

Метою освітнього компонента Україна в європейському історичному та культурному контекстах є формування у здобувачів системного знань особливостей історичного розвитку українських земель, як невід'ємної складової європейської цивілізації у сукупності політичних, економічних, соціальних та культурних процесів.

Завдання освітнього компонента Україна в європейському історичному та культурному

контекстах полягає у формуванні у здобувачів вищої освіти усвідомлення тягlosti і безперервности впливів європейської цивілізації на історичні та культурні процеси в Україні; у відстеженні ролі та місця української культури у загальноєвропейському історичному та культурному просторі; в ознайомленні із конкретним історичними прикладами таких взаємовпливів на різних етапах історичного розвитку.

4. Результати навчання (компетентності)

Інтегральна компетентність

ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сфері підприємницької, торговельної діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування підприємницьких, торговельних структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК 2. Здатність застосовувати отримані знання в практичних ситуаціях.

ЗК 10. Здатність діяти відповідально та свідомо.

ЗК 11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні компетентності

СК 6. Здатність здійснювати діяльність з дотриманням вимог нормативно-правових документів у сфері підприємництва та торгівлі.

СК 7. Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності підприємницьких та торговельних структур.

СК 9. Здатність до організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких і торговельних структур.

Програмні результати навчання

ПРН 9. Знати вимоги до діяльності за спеціальністю, зумовлені необхідністю забезпечення сталого розвитку України, її зміцнення як демократичної, соціальної і правової держави.

ПРН 10. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально на основі етичних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства.

ПРН 19. Застосовувати знання й уміння для забезпечення ефективної організації зовнішньоекономічної діяльності підприємницьких та торговельних структур з урахуванням ринкової кон'юнктури і діючих правових норм. Володіти крос-культурною грамотністю для врахування відмінностей між країнами в процесі міжнародної торгівлі та транскордонного співробітництва.

5. Структура освітнього компонента

Назва змістових модулів і тем	Разом	Лекц.	Практ. (Сем-ри)	Сам. роб.	Конс.	Форма контр./ бали
Тема 1. Вступ. Руська держава в історії середньовічної Європи	6,5	2	2	2	0,5	О / 7 балів
Тема 2. Галицько-Волинська держава-«Королівство Русі» та її культура	6,5	2	2	2	0,5	О / 7 балів
Тема 3. Українські землі у складі Великого князівства Литовського і Польського королівства	7,5	2	2	3	0,5	О / 7 бали

Тема 4. Українські землі Речі Посполитій: XVI – перша половина XVII століття	7,5	2	2	3	0,5	О / 7 балів
Тема 5. Гетьманщина та інші українські землі в європейській геополітиці та культурі останньої чверті XVII–XVIII ст.	7,5	2	2	3	0,5	О / 7 балів
Тема 6. Українські землі у складі Австрійської та Російської імперій: кінець XVIII – початок XX століття	12	4	4	3	1	О / 14 балів
Тема 7. Україна у Великій Війні та в умовах революцій	6,5	2	2	2	0,5	О / 7 балів
Тема 8. Україна в Другій світовій війні	7,5	2	2	3	0,5	О / 7 балів
Тема 9. Політичні трансформації та їх вплив на культурні процеси в Україні другої половини XX століття	8,5	2	2	4	0,5	О / 7 балів
Тема 10. Євроатлантична інтеграція України після проголошення незалежності	10,5	4	2	4	0,5	О / 7 балів
Тема 11. Європейський контекст української культури XX – XXI століття	9,5	4	2	3	0,5	О / 7 балів
Всього годин / Балів	90	28	24	32	6	84 бали
Контрольна робота						16 балів
Види підсумкових робіт / залік						100

О -опитування

6. Самостійна робота

Самостійна робота здобувачів освіти реалізується для засвоєння тем, винесених на лекційні, семінарські й самостійні заняття. Час самостійної роботи здобувачів становить 32 години і передбачає опрацювання конспекту лекцій, питань до семінарських занять та рекомендованої літератури. Результати самостійної підготовки перевіряються на семінарських заняттях, під час написання модульних контрольних робіт. Усі питання освітнього компонента вивчаються в межах лекційних, семінарських занять, підготовки до контрольних робіт за змістовими модулями 1 і 2.

IV. Політика оцінювання

Політика викладача щодо здобувача. Здобувач освіти зобов'язаний відвідувати лекційні та семінарські заняття. В аудиторії зберігається дружна, творча, відкрита до наполегливої праці й конструктивної критики атмосфера. Усі завдання, передбачені програмою, виконуються у встановлений термін.

Політика викладача щодо поточного оцінювання. Поточний контроль якості навчання відбувається на семінарському занятті. Відповідь на семінарському занятті – це повідомлення з питань, що вивчаються. Акцент робиться на ясні, конкретні, логічно і самостійно збудовані відповіді, на аргументи щодо існуючих концептуальних підходів до питання, що вивчається, а також на власне бачення обговорюваної проблеми у висновках доповідача. Доповідь триває до 10 хвилин. Критерій оцінювання відповіді : 1) самостійна відповідь, без використання конспекту; 2) використання історичних джерел у цитатах, демонстрація під час відповіді (допускається використання ксерокопій текстів джерел, репродукцій зображувальних джерел, відео-, аудіо-записів, муляжів речових пам'яток тощо; 3) умінь узагальнювати, робити висновки.

Поточне оцінювання здійснюється за кожним завданням в межах змістового модуля. Оцінюється виступ на семінарському занятті. Викладач аргументує бал.

Під час виступу або повідомлення на семінарському занятті оцінюються такі компоненти:

- презентація (графічний матеріал до виступу);
- повнота і лаконічність розкриття теми;
- використання і демонстрація історичного джерела;

- самостійність та креативність;
- дотримання часового критерію доповіді.

Контроль набутих знань

Вивчення освітнього компонента завершується проведенням контрольної роботи. Студенти пишуть контрольну роботу в аудиторії у формі розгорнутих відповідей на поставлені питання. Викладач повідомляє студентам питання, що виноситимуться на контрольну роботу. Здобувачі освіти, під час написання контрольної роботи, дотримуються норм академічної доброчесності. Викладач аргументує бали і фіксує результати в журналі академічної групи. Максимальний бал за контрольну роботу – 16 балів. Написання контрольної роботи – обов’язкове.

Правила щодо зарахування пропущених занять. Здобувач зобов’язаний відвідувати лекційні та семінарські заняття. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. У разі вимушеної відсутності, здобувач зобов’язаний самостійно опрацювати тему пропущеного заняття, подати викладачеві конспект. Викладач оцінює рівень засвоєння самостійно опрацьованого матеріалу у відведений ним час. Бал за відпрацювання пропущеного заняття не знижується.

Політика щодо академічної доброчесності. Усі учасники навчального процесу дотримуються норм академічної доброчесності. Здобувач освіти самостійно виконує навчальні завдання; посилається на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей (у письмових роботах і усних відповідях; дотримується норм законодавства про авторське право тощо. Порушенням академічної доброчесності вважатиметься академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ’єктивне оцінювання (з боку викладача) тощо. Порушення норм академічної доброчесності потягне за собою відповідальність відповідно до «Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки», затвердженого 25 травня 2023 року (див.: <https://ra.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2023/06/Kodeks-akademichnoyi-dobrochesnosti.pdf>).

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Здобувачі освіти, чия відсутність пов’язана зі станом здоров’я і підтверджена відповідним документом, відпрацьовують пропущені заняття за домовленістю із викладачем. Пропущення занять без поважних причин не допускається.

Політика щодо визнання результатів навчання в неформальній освіті. Починаючи з другого семестру, визнаються результати навчання, отримані в неформальній освіті (професійні курси, тренінги, онлайн-освіта), які за тематикою відповідають освітньому компоненту. Інформація щодо процедури зарахування результатів неформальної освіти див. у «Положенні про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у Волинському національному університеті імені Лесі Українки» від 28 серпня 2024 року за посиланням: <https://ed.vnu.edu.ua/71-2/>

V. Підсумкове оцінювання

Формою підсумкового контролю є залік. Семестровий залік виставляється здобувачам освіти на підставі результатів виконання усіх видів запланованої навчальної роботи протягом семестру за 100-бальною шкалою. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи (шкала від 0 до 100 балів). Якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості – 100. Повторне складання заліку допускається не більше як двічі: вперше – викладачеві, вдруге – комісії, яку створює декан факультету. Процедура підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до «Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки» від 30.08.2023 року (див. за посиланням: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2022_Polozh_pro_otzin_Ped_pedMED.pdf).

Шкала та критерії оцінювання

За національною шкалою	За шкалою ECTS	Критерії
«Відмінно»	90 – 100 балів	Здобувач освіти виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; опрацював основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності у розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
«Добре»	82 – 89	Здобувач освіти виявив систематичні та глибокі знання вище середнього рівня навчального матеріалу дисципліни; продемонстрував уміння легко виконувати завдання, передбачені програмою; опрацював літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
	75 – 81	Здобувач освіти виявив у цілому добрі знання навчального матеріалу дисципліни при виконанні передбачених програмою завдань, але припустив низку незначних помилок; опрацював основну літературу, рекомендовану програмою; показав систематичні знання з дисципліни; здатний самостійно використовувати та поповнювати знання у процесі подальшого навчання та професійної діяльності.
«Задовільно»	66 – 74	Здобувач освіти виявив знання навчального матеріалу дисципліни в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; виконав завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, що зазначена у програмі; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання співбесіди, тестування, при виконанні завдань тощо, які може усунути самостійно.
	60 – 65	Здобувач освіти виявив мінімальні знання основного навчального матеріалу дисципліни в обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; в основному виконував завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, що зазначена у програмі; припустив значні помилки у відповідях на запитання співбесіди, тестування, при виконанні завдань тощо, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.
«Незадовільно»	1 – 59	Здобувач освіти не має знань зі значної частини навчального матеріалу; припускає принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань; не спроможний самостійно засвоїти програмний матеріал.

Оцінка в балах ECTS	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
66–60	
1–59	Незараховано (необхідно здати залік викладачеві)

VI. Питання для підсумкового контролю

1. Походження українського народу через призму європейського етногенезу
2. Антична культура грецьких полісів Північного Причорномор'я
3. Кочові цивілізації українського Степу: кіммерійці, скіфи, сармати.
4. Київська Русь в історії середньовічної Європи
5. Запровадження християнства та його вплив на політику та культуру Русі

6. Європейський вектор у зовнішній політиці та династичні зв'язки
7. Рюриковичів часів Київської Русі
8. Галицько-Волинська держава – «Королівство Русі» у контексті середньовічної європейської історії та культури
9. Українські землі у складі Великого князівства Литовського, Руського і Жемайтійського та Польського королівства
10. Культурно-просвітницька діяльність братств
11. Утворення Кримського ханату та його експансія на українські землі
12. Козацтво в українській історії XVI – першої половини XVII ст. Європейські аналоги українського козацтва
13. Політична діяльність Гетьмана Петро Конашевича-Сагайдачного
14. Люблінська унія 1569 р. та її наслідки для «народу руського»
15. Берестейська унія 1596 р. та її наслідки для українського народу Речі Посполитої
16. Розвиток культури в Україні в другій половині XVI – першій половині XVII ст.
17. Східноєвропейська криза і Визвольна війна в Україні середини XVII ст. під проводом Богдана Хмельницького. Історичні передумови і причини Хмельниччини 1648–1657 рр.
18. Переяславсько-Московська угода 1654 р. та її оцінка в історіографії
19. Міжнародна дипломатія Війська Запорозького доби Хмельниччини. Віленський договір 1656 р.
20. Геополітичні причини Руїни
21. Гадяцький трактат Війська Запорозького із Річчю Посполитою 1658 р.
22. Військово-політичне протистояння в Україні періоду Руїни (1658–1678 рр.)
23. Міжнародні договори та поділ українських земель між іноземними державами у 60–80-х рр. XVII ст.
24. Українські землі у європейській геополітиці та культурі останньої чверті XVII – XVIII ст.
25. Гетьман Івана Мазепи і мазепинці
26. «Балто-Чорноморська вісь» : шведсько-український союз 1708–1709 рр.
27. Пилип Орлик та його конституційний проєкт 1710 р.
28. Запорозька Січ у XVIII ст.
29. Правобережжя і західноукраїнські землі: гайдамацький і опришківський рухи
30. Культурне життя в Україні у другій половині XVII–XVIII ст. Феномен козацького бароко
31. Три поділи Речі Посполитої та їхній вплив на українські землі.
32. Наддніпрянська Україна у першій половині XIX ст.
33. Західноукраїнські землі у першій половині XIX ст. «Руська трійця»
34. «Весна народів» 1848–1849 рр. і українське національне відродження
35. Кирило-Мефодіївське товариство. Феномен Тараса Шевченка в українській культурі
36. Суспільно-політичне життя та національні рухи в Наддніпрянщині у другій половині XIX ст.
37. Реформи 60–70-х рр. XIX ст. та їхній вплив на розвиток Наддніпрянської України
38. Західноукраїнські землі у другій половині XIX ст.
39. Класики української літератури, живопису, музики і театру другої половини XIX – початку XX ст.
40. Україна у Великій Війні
41. Українські січові стрільці та їх культурно-просвітницька праця
42. Українська революція 1917–1921 рр. УНР часів Української Центральної Ради
43. Українська Держава у період гетьманату Павла Скоропадського
44. УНР часів Директорії, її внутрішня та зовнішня політика
45. Утворення ЗУНР
46. Українсько-польська війна 1918 – 1919 рр.
47. Боротьба за соборність. Злука УНР і ЗУНР та її історичне значення

48. Українізація в радянській Україні у 20–30-х рр. XX ст.
49. Голодомор 1932–1933 рр. в Україні : причини та наслідки
50. Економічна та національно-культурна політика Другої Речі Посполитої стосовно західноукраїнських земель
51. Карпатська Україна в європейській геополітиці
52. Радянізація в західноукраїнських областях у 1939–1941 рр.
53. Початок німецько-радянської війни 1941–1945 рр. Нацистський окупаційний режим в Україні (1941–1944 рр.)
54. Культурне життя в умовах нацистської окупації.
55. Рух Опору в Україні під час Другої світової війни. Українська Повстанська Армія та її боротьба
56. Повторна радянізація західноукраїнських областей
57. Відбудова народного господарства в УРСР у другій половині 40-х – на початку 50-х рр. XX ст.
58. «Десталінізація» в УРСР у період хрущовської «відлиги»
59. Радянський тоталітаризм і національна культура в УРСР другої половини 1960-х – 1985-х рр.
60. Дисидентський рух
61. Горбачовська «перебудова» в Україні
62. Утворення Народного руху України та інших політичних партій.
63. Історичні передумови проголошення незалежності України. Акт проголошення незалежності України 24 серпня 1991 р.
64. Економічний розвиток та культурне життя в незалежній Україні
65. Будапештський меморандум 1994 р. про гарантії безпеки для України
66. Незалежна Україна на міжнародній арені. Шлях до ЄС
67. Європейський вибір і євроатлантична стратегія сучасної України
68. Проблема вступу України до Європейського Союзу і Північноатлантичного альянсу (НАТО). Євромайдан – Революція гідності 2013–2014 рр.
69. Анексія Криму Російською Федерацією та її наслідки для загальноєвропейської системи безпеки
70. Російсько-українська війна на сході України і європейська дипломатія
71. Україна-Європа: основні тенденції політичного, економічного та культурного співробітництва у першій чверті XXI ст.
72. Європейський контекст української культури XX – початку XXI ст.

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

Навчальні посібники

1. Аркас М. Історія України-Руси. Київ: Видавець Корбуш, 2022. 548 с.
2. Грицак Я. Нарис історії України. Формування модерної нації XIX–XX століття. Київ: Yakaboo Publishing, 2019. 656 с.
3. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності / пер. з англ. Р. Клочка. Харків : Книжковий клуб «КСД», 2023. 512 с.

Дослідження

4. Бовуа Д. Російська влада і польська шляхта в Україні 1793–1830 роки / пер. з фр. З. Борисюк. Київ : Центр навчальної літератури, 2020. 294 с.
5. Бовуа Д. Трикутник Правобережжя: царат, шляхта і народ. 1793–1914 рр. / пер. з фр. З. Борисюк, О. Остапов. Київ : ТОВ «Видавництво Кліо», 2020. 872 с.
6. Гончаренко Н., Лисенко О., Старченко Н., Шандра в. Міжнародний конгрес «Переосмислення України та Європи: нові виклики для істориків» (нотатки форуму). *Український історичний журнал*. 2024. Число 1. С. 226–231.
7. Громенко С. Український Мультифронтір. Нова схема історії України (неоліт – початок XX століття). Київ: Фабула, 2024. 480 с.

8. Зінченко О. Як українці зруйнували імперію зла. Київ : Vivat, 2024. 560 с.
9. Плохій С. Російсько-українська війна. Повернення історії. Київ: Наш формат, 2023. 400 с.
10. Старченко Н. Люблінська унія як ресурс формування концепту політичного «народу руського» (1569–1648). *Український історичний журнал*. 2019. Число 2. С. 4–44.
11. Шваб Л. Відновлення мережі НКВД СРСР та її завдання в Західній Україні в 1944 – 1945 рр. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Серія: Історичні науки*. Луцьк. 2019. № 7(380). С. 62–72.
12. Shvab A., Shvab L. In search of national identity: from the life of Volyn family of the Levchanivskis. *Східноєвропейський історичний вісник. Special issue: Scientific Conference Proceedings*. Drohobych, 2019. S. 145–155.
13. Яковенко Н. Українська шляхта з кінця XIV до середини XVII ст.: Волинь і Центральна Україна. Київ : Критика, 2008. 469 с.
14. Яковенко Н. Вступ до історії. Київ : Часопис «Критика», 2007. 375 с.
- Інтернет-ресурси**
15. Archives Portal Europe; ARCHNET: Naukowy Portal Archiwalny; Portals to the World (Бібліотека Конгресу США); Repositories of Primary Sources; PROSTIR.MUSEUM та ін. URL : www.history.org.ua
16. Інститут Історії України НАН України / Електронна бібліотека. URL: <http://resource.history.org.ua/e-library>
17. Літописи (оригінальні тексти); Давня українська література (тексти XI–XVIII століть); Граматики та лексикони (Іван Федорович, Лаврентій Зизаній, Памво Беринда та ін.); Історичні мапи тощо / Історія України IX–XVIII століття / Ізборник. URL : <http://litopys.org.ua/>
18. Джерелознавство з історії України. Підбірка публікацій до тем від найдавніших часів до середини XV століття; Литовсько-польська доба (з кінця XV–до 1795 року); Період від 1793 до 1917 року; Україна у XX столітті. URL : www.myslenedrevo.com.ua
19. Електронна бібліотека текстів, публікацій джерел та досліджень з історії України та історії української культури IX–XVIII ст. URL : <http://litopys.org.ua/>, <http://izbornyk.org.ua/>
20. Історичний веб-портал Historians.in.ua. URL : <http://historians.in.ua/>